

משפיעות

רעיונות לפרשת השבוע מתוך תורתו של הרב יצחק גינזבורג שליט"א

שבת נחמו: לא נפסיק לדאוג

המצב באמת מדאיג, וצריך לעורר רחמים רבים, הן על הקיום הפיזי של העם היהודי והן על הקיום הרוחני. ככל שחולף הזמן, אנו מרגישים יותר ויותר שהקיום לא מובן מאליו...

בנוסף, חז"ל אומרים שהדאגה הפנימית היא אחד התנאים ההכרחיים לגילוי סודות תורה, "אין מוסרים רזי תורה אלא למי שלבו דואג בקרבן" – לבו מלא צער ודאגה על כל מה שצריך להיות ואיננו. כך הוא גם תיאור החוויה הקיומית הראויה של היהודי בלשון ספרי המוסר, "צהלה בפני ואבלי בלבי". ישנה מנטליות רווחת של חיים ללא דאגה, כזו האומרת "אכול ושתו כי מחר נמות". זה מה יש, ומה תועיל הדאגה? אבל הנשמה הקשורה לשלמות זוכרת מה היה לפני בואה לעולם ומה יהיה אחר כך, ובכלל, המקום האמיתי שלה הוא 'לא כאן'. יש פער עצום עבודה בין הרצוי למצוי, ישנו מתח עצום בין הקטבים שהיא מיטלטלת ביניהם, ואדם שמחובר לנשמתו לעולם לא יוכל להיות 'מבסוט מעצמו' עד הסוף.

יישאר מקום לדאוג?

בקיצור: אם אין שמץ דאגה בלבך, המצב שלך באמת מדאיג. הניצוץ היהודי שבך מודחק יותר מדי, ואתה מוקף קליפה גסה שאינה מאפשרת לקלוט דברים עדינים ופנימיים כמו "רזי תורה". כדי לקבל סתרי תורה, עליך להגיע למקום הנסתר שבו, מקום שבו הנשמה יושבת ובוכה. מי שבאמת מודאג מהגלות, מזה שעדיין לא הגיע המשיח, מקיים בעצמו את הפסוק "דאגה בלב איש..." והדאגה הזו היא היא "ניצוץ המשיח" שיש בקרבן, כמו שרומזת הגימטריה של דאגה בלב איש = משיח.

אם כן, קולה המודאג של אמא חושף שאלה עמוקה מאד: מהו באמת מקומה של הדאגה בתיאור הגאולה העתידה? אמנם "ששון ושמחה ימצא בה, תודה וקול זמרה", כולם שמחים עד השמים, אבל מה יש עמוק עמוק בלב פנימה, באותו מקום עדין שבו אנחנו עכשיו דואגים? האמנם כל הדאגה היא סממן גלותי בלבד וממנה לא ישאר דבר?

באמת, הדאגה הקיומית של היהודי מהווה שיקוף של 'העולם הפנימי' של הקב"ה. כך נאמר בגמרא "מקום יש לו

השבוע נקרא בתורה את פרשת ואתחנן. פרשת ואתחנן היא הפרשה הראשונה שקוראים לאחר תשעה באב, יום האבל על חורבן המקדש וירושלים, ולכן בשבת זו קוראים לאחר קריאת התורה את הפטרת "נחמו". ההפטרה מספרת על הגאולה, ומנחמת אותנו על הרע שהתרחש.

כפי שכבר התחלנו להרגיש, אחרי תשעה באב מתחילים לנשום לרווחה. התקופה שאחרי תשעה באב מתאפיינת בסדרה של שבע הפטרות הנחמה, אחת בכל שבת עד סיום השנה. אחרי ששבענו משלוש הפטרות ושלושה שבועות של פורענות, הגיע הזמן לנחמה.

מהי בעצם נחמה? הנחמה היא הסתכלות אופטימית עם הפנים קדימה, "יהיה טוב" רגוע. אם כך, לרגל הזמן אליו נכנסנו, נפליג ונחשוב מה צופן לנו העתיד.

לכאורה, העתיד הטוב ביותר שאנו מאחלים לעצמנו הוא בסגנון "והם חיים באושר ובעושר", עתיד נטול כל דאגה, מקום בלי דאגה. אולם, האם כך באמת אנו מאחלים לעצמנו? האם חיים ללא דאגות הם החיים האידאליים?

דאגות טובות

אומרים שאמא יהודייה אמיתית - 'אידישע מאמע' תמיד דואגת: מה יהיה ומה יקרה, ומה יהיה אחר כך...? אם נגלה לאמא הזו שיום יבוא ולא תהיה עוד דאגה בעולם, זה ממש ידאיג אותה: ומה יהיה לי לעשות אז?

בדיחה בדיחה, אבל כמו בהרבה בדיחות מסתתרת כאן איזו אמת עמוקה. הדאגה, כמובן דאגה חיובית ובונה - היא סממן יהודי עמוק, ומהווה חלק מהותי מחיי האמונה ועבודת ה'. כך למשל, יעקב אבינו הוא 'טיפוס מפחד', "ויירא יעקב מאד", הממשיך לחשוש גם כשה' מבטיח לו שמירה והגנה, חושש "שמא יגרום החטא". גם משה רבינו דואג ומתפלל, ואנו גם מצווים להתפלל אל הבורא בכל עת צרה. מה בעצם המקום של הפחד והחשש, ההרגשה שלא הכל מושלם?

הפחד והדאגה הם הביטוי לכך שמצבנו בעולם הזה מלא חסרונות, אנו מרוחקים מאת הקב"ה, ונשמתנו נתונה באיום מתמיד של כוחות הרוע הקמים עליה בכל רגע.

לקב"ה ומסתרים שמו" ושם הוא מתכנס ובוכה בצנעה, שנאמר "בְּמִסְתָּרִים תִּבְכֶּה נַפְשִׁי מִפְּנֵי גֹהַ וְדָמָעַ תִּדְמַע וְתִרְדַּע עֵינַי דְּמָעָה כִּי נִשְׁכָּה עֶדְרָה". באותם "מסתרים" של ה', הנקראים בגמרא גם "בתי גואי [החדרים הפנימיים]" שם יש תמיד בכי ודמעה. ושוב נשאלת השאלה, האם הבכי הנסתר הזה מתפוגג לחלוטין כאשר תבוא הגאולה?

הרב נעלם

כדי להשיב על "השאלות המדאיגות" שלנו, נחזור לרגע לתקופת בין המצרים. בחסידות מובא משל עמוק כדי הסביר מה מתרחש "מאחורי הקלעים" בתקופה זו.

המשל עוסק ברב ובתלמיד אהוב. פעם אחת, תוך כדי שיעור, הרב החל לפתע לאבד את הריכוז עד שלבסוף עזב את התלמיד בודד בחדר. התלמיד נשאר לבד, כואב וחושש, "מה שלום מורי האהוב?" כואב על העלמותו של הרב וכואב על הפסקת הלימוד. אולם, לאחר תקופה מסוימת חזר הרב, בפנים מאירות ובשפע רב יותר מתחילה. אז הרב החל שוב ללמד את התלמיד, אבל הפעם בצורה מחודשת יותר, ברמה אחרת לגמרי.

מה קרה באמת? תוך כדי השיעור הקודם, הייתה לרב 'הארה' של רעיון חדש, מקורי, בצורה שבה הוא אף פעם לא חשב. הוא החל לאבד את הריכוז והעניין בשיעור הנוכחי, נסחף ונמשך כולו לרעיון המחודש. לכן ההשפעה הקיימת הלכה ונחלשה, עד שהרב נאלץ לפרוש כדי לסדר לעצמו את ההבנה החדשה. עכשיו, כאשר הוא סיים לעשות זאת - הוא חזר אל התלמיד בראש חדש.

בנמשל, הרב הוא הקב"ה והתלמיד הוא עם ישראל. תקופת בין המצרים, שצידה הגלוי הוא ריחוק וחורבן, נובעת בפנימיות מכך שבמקום נסתר ועמוק החל להופיע אור חדש. משום כך, ההשפעה הקודמת הלכה ונחלשה, עד שפסקה לגמרי, מפני שה' 'עסוק' כביכול בהכנת המדרגה החדשה העתידה להתגלות! נמצא שצומות החורבן, וכל תקופת בין המצרים, משקפים קשר חדש בין ישראל לה', קשר שהולך ומתרחק במעמקים והוא טוב יותר, לאין ערוך, מכל המוכר לנו.

יש להבחין בין הגלולה המרה והכואבת לבין התהליך הפנימי החיובי. עצם החורבן והגלות, הנתק החיצוני בין הרב לתלמיד - אליהם אין צורך להתגעגע. לא צריך לקדש את הכאב והדכאון, איננו מזוכיסטים. אבל התהליך הפנימי שהתרחש מאחורי הקלעים - העלייה מקשר נמוך

לקשר גבוה יותר - זהו דבר נפלא!

נחמה אמיתית, תמיד בעלייה

ראינו, אם כן, שבזמן הפורענות עצמו מסתתר תהליך חיובי, הארה חדשה במעמקים.

ועכשיו, מה קורה בזמן הנחמה? כאשר ה' מנחם אותנו על כל משברי הגלות, על צרות הגוף והנפש - הוא מבטיח לנו שלא יקרה יותר כזה 'קצר' כמו בזמן החורבן, לא יהיה ריחוק בין הרב והתלמיד ולא נרגיש מוכים ועזובים, "אשת נעורים כי תמאס". אבל התהליך הפנימי החיובי שליווה בסתר את ימי הרעה, תהליך העלייה מדרגה לדרגה - הוא יוסיף וימשך עוד ועוד, "ילכו מחיל אל חיל", וכל הזמן נרגיש שמאיר אור חדש, "אור חדש על ציון תאיר".

כעת נחזור לשאלה שהותרנו פתוחה, האם הקב"ה ימשיך "לבכות במסתרים" לאחר ביאת המשיח ובניין בית המקדש? התשובה היא, כן ולא. לא יהיה בכי של עצב, אבל כן תהיה נקודה שבה ה' תמיד יאמר "אפשר עוד יותר טוב!" כאשר יבנה בית המקדש יהפוך תשעה באב ליום ששון ושמחה - אך מה בדיוק תהיה החגיגה?

אפשר לומר שביום הזה, בכל שנה ושנה, נראה לפתע איך יכול להיות עוד יותר טוב - ואז יהיה עוד יותר טוב, כי אפילו אחרי שהגאולה היא "אמיתית ושלמה" הקב"ה ממשיך להפתיע אותנו...

הדבר נכון גם בנוגע לדאגה הקיומית של היהודי. גם כאשר טוב לך, תמיד עליך לומר "יכול להיות עוד יותר טוב!" ואם בגשמיות צריך להסתפק במועט, הרי ברוחניות תמיד צריך לשאוף ליותר, "יש לו מנה - רוצה מאתיים", ו"צדיקים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא".

אם כן, תמיד קיימת נקודה כלשהי של דאגה, של תחושת חסרון וחוסר שלמות - אלא שבזמן הגאולה, מיד כאשר הדאגה מתחילה להתבטא - היא תיכף מתמלאת, ללא רגע של הפסק היוצר הסתר פנים, צער ועצב של ניתוק. גם בנוגע לבכי: תמיד תהיה נקודה של בכיה, בכיה המכשירה גילוי עליון יותר - שמיד מתגלה, והדמעות יהיו דמעות גיל ושמחה.

אז אמא, אל תדאגי, תמיד יהיה לך מה לדאוג... תוכלי לדאוג 'מתי יהיה עוד יותר טוב' - ומיד יהיה יותר טוב!

ושאלו יהיו הדאגות שלנו.

[מתוך ספר 'הזמן הפנימי' לשבת 'נחמו']

מפי גדולי החסידות

הכפילות של המילה נחמו מרמזת על נחמה מיוחדת, כזו החוזרת וגודלת בכל יום. הנחמה של אתמול אינה הנחמה של היום. נחמו, ועוד פעם נחמו, ועוד ועוד.

[על פי ספר 'תפארת שלמה' לפרשת בשלח]

אומר רבי שלמה מרדומסק:

אומר הפסוק: "נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמֶר אֱלֹהֵיכֶם" מפני מה כפל הפסוק את המילה 'נחמו'? לכאורה היה מספיק לכתוב 'נחמו רק פעם אחת!'

התוכן אינו מוגה על ידי הרב. העלון נכתב על ידי תלמידים, האחראיות על הכותבים בלבד.

אהבתם את העלון? רוצים לקבל אותו בכל שבוע לדוא"ר? הצטרפו לרשימת התפוצה, ע"י שליחת בקשה לכתובת הדוא"ל של העלון. לכל ענייני העלון, פניות, הערות והקדשות, יש לפנות לכתובת alon@alonmashmaut.org. נשמח לקבל את תגובתכם!

בקרו באתר שלנו: alonmashmaut.org